Populair Wetenschappelijk Nederland

ONZE WEERMACHT IN INDIË

DOOR

F. KROON,
Ie Luitenant N. I. L. — Leeraar K. M. A.

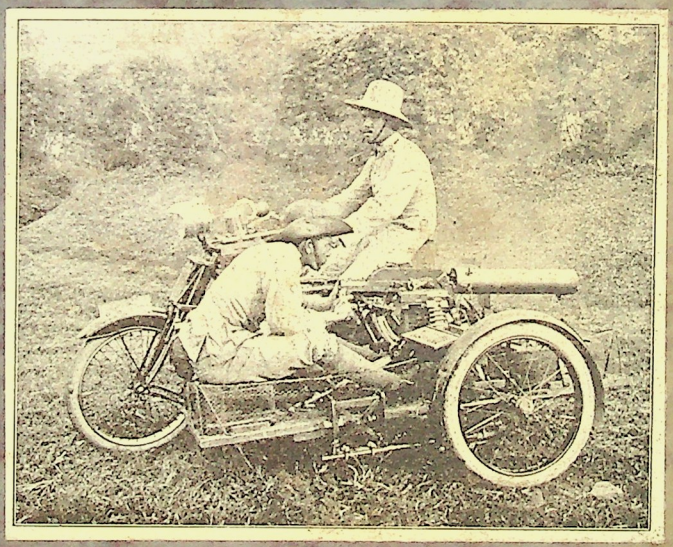

ALGEMEENE UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ — AMSTERDAM
(DIRECTEUR G. H. JONCKHEER)

AN NASIONAL RI
I : -
68

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

VI, 368-

Populair Wetenschappelijk Nederland

No 16

ONZE WEERMACHT IN INDIË

DOOR

F. KROON,

1e Luitenant N. l. L. — Leeraar K. M. A.

ALGEMEENE UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ — (DIR. G. H. JONCKHEER)
AMSTERDAM.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

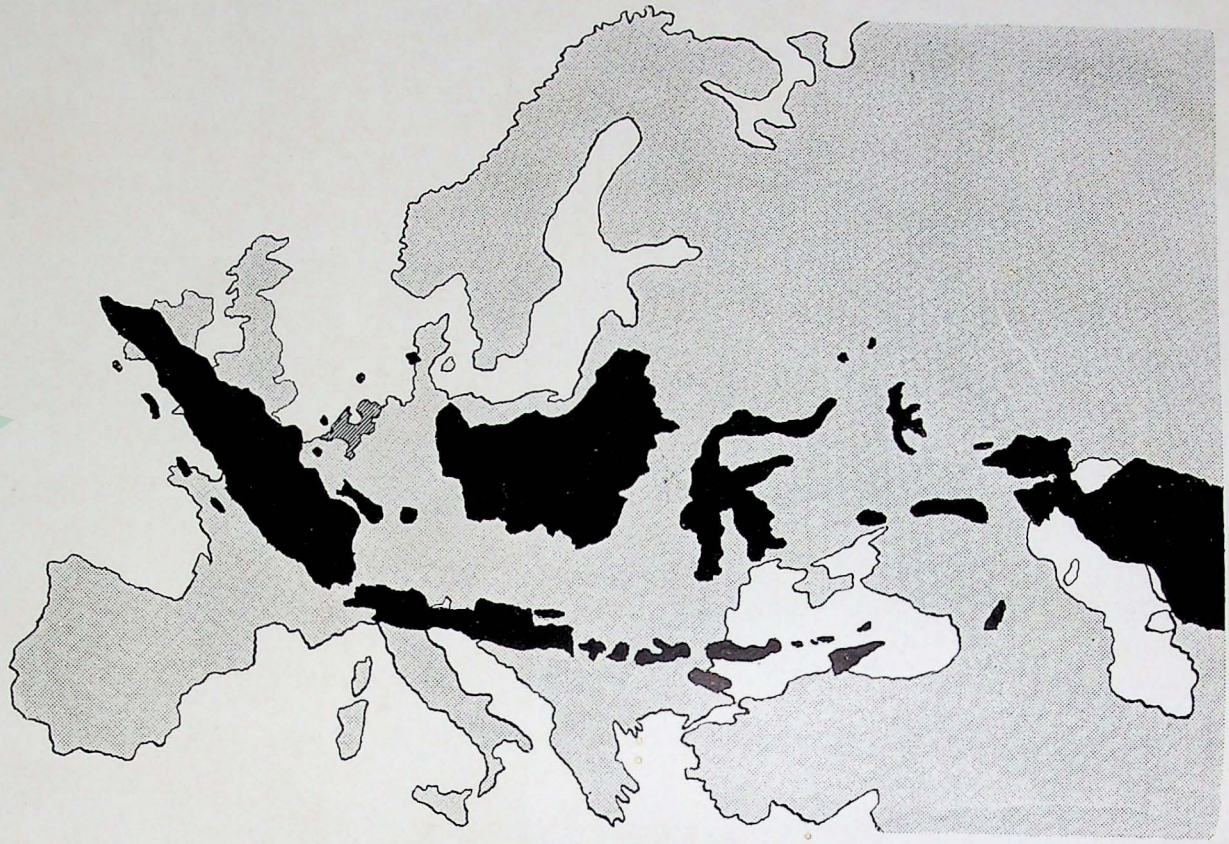

Indië, Europa en Nederland op één schaal.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.
Tanggal : 1-07-2010
Nomor Induk : 1150/RM - Museum/2010
BIB - ID : 0010-29179260
ITEM - ID : 1208097321
Asal : Museum Pusat

ONZE WEERMACHT IN INDIË.

A. Inleiding.

Het is een aangename taak, voor de serie „Populair Wetenschappelijk Nederland" een werkje te mogen schrijven over het Indische Leger. Dat een dergelijk werkje in die serie een plaats kan vinden beteekent immers, dat er meer en meer belangstelling voor onze koloniale weermacht begint te komen.

Eigenlijk is die belangstelling bij ons volk altijd wel aanwezig geweest, maar ze kwam zoo weinig tot uiting. Alleen bij bepaalde gelegenheden bleek het, dat het Indische Leger zelfs in zekere mate populair was. De Nederlander beschouwde het altijd als een strijdmacht, *die wat deed*, die werkelijk oorlog had te voeren en daarom goede reden van bestaan had. In tegenstelling dus met het leger in het moederland, dat naar veler meening niets deed en feitelijk overbodig was.

Gelukkig, zoowel voor Nederland als voor zijn leger, is er door de tragische gebeurtenissen der laatste jaren een gunstige ommekeer gekomen in die domme, eenzijdige beschouwing. Ook het Nederlandsche leger wordt nu ten volle gewaardeerd.

Al bleek, zooals ik zeide, bij sommige gelegenheden wel eens, dat het Indische Leger een zekere mate van populariteit genoot, feitelijk wist, en weet men nog altijd, maar heel weinig van die krijgsmacht. Men leest eens in de courant van een expeditie of van een bedwongen opstand, soms ook van het sneuvelen van een officier. Dan schudt de lezer bedenkelijk het hoofd, overlegt in zichzelf dat het daarginds toch nog lang niet pluis is en raadt zoon of neef, die plan heeft zich in de overzeesche gewesten een werkkring te zoeken, ernstig af, zich in een dergelijk avontuur te begeven. Of wel men leest een artikel over booze plannen, die Japan ten opzichte van Indië zou koesteren en komt dan heel gelaten tot de sombere conclusie, dat we onze koloniën wel heel gauw kwijt zullen zijn.

Maar hoe het Indische Leger, dat zoo dikwijls een opstand bedwong, en dat wellicht eens geroepen zal zijn een vreemden indringer te bestrijden, nu eigenlijk is samengesteld en op welke wijze het zijn taak volvoert, daarvan heeft men in het algemeen geen notie.

Gretig grijp ik dan ook de gelegenheid aan, daarover het een en ander te kunnen vertellen. Niet alleen omdat het Indische Leger meerdere bekendheid in alle opzichten verdient, maar ook omdat het noodig is, dat ieder Nederlander beseffe hoe zwak dat leger eigenlijk wel is. Dat èn zijn getalsterkte, èn zijn uitrusting met modern materieel, te zeer onvoldoende is om even-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

tueel een strijd met een krachtigen, goed uitgerusten tegenstander met een behoorlijke kans op succes te kunnen aangaan.

Ieder moet weten, dat indien daarin niet spoedig een ingrijpende verandering komt, ons roemrijke Indische Leger dan gedoemd zal zijn om nutteloos en roemloos in een te ongelijken strijd ten onder te gaan.

B. De taak van het Indische Leger.

Nog niet zoo heel veel jaren geleden was de taak van het Indische Leger in groote hoofdzaak niet anders dan het handhaven van rust en orde in onze *bezittingen* en het bestraffen van verzetpleging. Ook bleek het nu en dan noodig, gewapenderhand op te treden tegen inlandsche vorsten, die zich niet aan de met ons gesloten contracten hielden of wel handelingen pleegden, die onze machtspositie in den Archipel in gevaar konden brengen.

Zoo bijvoorbeeld het toelaten van menschenroof en slavenhandel of van zeeroof, dan wel het uitoefenen van het zoogenaamde kliprecht (strandroof).

Van gebiedsuitbreiding of van eenig imperialistisch streven onzerzijds was geen sprake. Het lag niet in de lijn der regeeringspolitiek de grenzen van ons gebied uit te zetten en bij velerlei gelegenheid bleek zelfs, dat de regeering huiverig was tot ondernemingen over te gaan, die tot gebiedsuitbreiding zouden kunnen voeren. Dat de voorgeschiedenis van zoo menigen Indischen oorlog iets weifelends vertoont en dat verschillende expeditien aanvankelijk van onvoldoende kracht waren, moet dikwijls aan de bovengenoemde omstandigheid worden toegeschreven. De ervaring toch had geleerd, dat elke oorlog tegen een inlandschen vijand noodwendig moest leiden tot uitbreiding van ons gezag. En iedere stap in die richting bracht even noodzakelijk weer aanleiding tot nieuwe conflicten met andere vorsten of stammen. Om die redenen o.a. vermeed de regeering liefst dergelijke stappen. Maar het gevolg van deze politiek was dat ons gezag in vele deelen van den archipel niet veel anders dan een schijngezag was. Wij voerden den struisvogel in ons wapenschild.

De Atjehoorlog is als het ware de straf geworden voor die weinig doelbewuste politiek. In dien krijg is de noodlottige weifeling en het telkens veranderen van koers wel geculmineerd. Hij dreigde dan ook de kankerplek te worden in ons koloniaal leven en zou er op den duur de dood van zijn geworden.

Het overloopen van den bekenden Toekoe Oemar werd het keerpunt. Door die gebeurtenis, in 1896, werden wij eindelijk wakker geschud en kwam er een einde aan alle weifeling. Voor het Indische Leger brak een periode aan van moeizamen arbeid maar tevens van grooten roem.

Het mes werd met vaste hand in de kankerplek gezet; het tijdperk Van Heutsz brak aan. Eerst werd Atjeh krachtig aangepakt en de oorlogvoering er in nieuwe banen geleid, die ten slotte tot een definitief gunstig resultaat moesten voeren. Daarna kwam er een geheele ommekeer in onze politiek ten opzichte van de andere deelen van den archipel. Het was eens en voor altijd uit met de struisvogelpolitiek; aan den toestand van schijngezag, die in de meeste der buitenbezittingen heerschte werd een eind gemaakt. Oude rekeningen werden vereffend, vorsten en vorstjes werden aan hun, te vaak verwaarloosde, verplichtingen herinnerd en gedwongen zich naar den wil van de „Kompenie" te voegen. Maar dat ging natuurlijk niet overal op vreedzame wijze. Velen konden maar niet gelooven, dat de „Kompenie" sterk genoeg was, om haar wil door te zetten. Te dikwijls en te lang had men immers gezien, dat zij zich met een kluitje in het riet liet sturen!

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Doch de Kompenie zette nu wel door. Dat maakte in de jaren 1896—1910 een reeks van expedities en excursies noodig, die van het Indische Leger werkelijk het uiterste eischten. Het werd een krachtsinspanning waartoe voorheen niemand die betrekkelijk geringe krijgsmacht in staat zou hebben geacht. Maar het scheen wel of dat leger plotseling alles kon. Zoo was de geest van aanvoerders en manschappen.

Hoewel het heel wat gekost heeft, zoowel aan menschenlevens als aan geld, werd het groote werk volbracht, in bescheiden plichtsbetrachting.

Het schijngezag had plaats gemaakt voor een werkelijk gezag, dat in staat was zich metterdaad te doen gelden tot in de verste uithoeken van den Archipel.

Het was hoog tijd ! De politieke toestand in Oost-Azië was in betrekkelijk korten tijd zeer veranderd. Onze Indiën lagen niet meer in een uithoek van de wereld, doch ze lagen dwars in de banen van een nieuw, zich steeds uitbreidend wereldverkeer. Het zal ieder duidelijk zijn, dat toestanden, zooals die nog betrekkelijk kort te voren geheerscht hadden en door ons geduld waren, niet meer bestaan mochten. Men denke eens aan de zeerooverij en het kliprecht ! Welk een bron voor conflicten met alle zeevarende naties, die hun vlaggen in onze Indische wateren vertoonden. En daaronder waren er, die het ontstaan van conflicten zeker niet betreurd zouden hebben ! En hoe gemakkelijk zou de slavenhandel, die nog voor kort in vele deelen van den Archipel welig tierde, niet aan menschlievende(?) mogendheden gelegenheid gegeven hebben, zich in onze zaken te mengen !

En vooral : de trek naar koloniaal bezit was alom te groot dan dat andere mogendheden op den duur genoegen zouden hebben genomen met onze, door niets gestaafde, beweringen, dat wij de heerschers waren in dat uitgestrekte eilandengebied.

Door de gewijzigde toestanden in Oost-Azië, vooral door de opkomst van Japan en de groei van dat land tot een militaire mogendheid van den eersten rang, kwam nu echter een ander gedeelte van de taak van het Indische Leger meer en meer naar voren. Een gedeelte, waaraan tot dusver maar heel weinig aandacht was besteed, n.l. de verdediging van Indië tegen een aanval van buitenaf. Wel was er in sedert de teruggave der koloniën door de Engelschen verloopen jaren, zoo nu en dan eens iets in die richting gedaan. zoo waren er wel eens versterkingen gebouwd, en was een paar maal een staatscommissie benoemd en een enkele maal een reorganisator uitgezonden, maar dat alles had niets blijvends opgeleverd. Evenmin als in onze politiek ten opzichte van de volkeren van den Archipel, was er in onze defensie-politiek een vaste lijn te ontdekken.

Daar het gevaar voor een aanval in vroeger jaren niet zoo heel groot was, liet men dit lastige vraagstuk maar liever liggen en troostte zich met de uitspraak dat er toch wel niets gebeuren zou, daar de mogendheden elkaar zoo'n vette hap niet zouden gunnen.

Nu echter was de toestand geheel anders geworden. Daar was Japan, een expansie-zoekende militaire mogendheid ; daar was Australië, een jonge, krachtige, hard groeiende staat, die wellicht ook nieuwe wegen zou gaan zoeken ; daar was ten slotte China, dat langzaam scheen te gaan ontwaken en reeds teekenen van belangstelling voor Indië begon te geven.

Er was inderdaad reden genoeg om wat meer aandacht te gaan schenken aan den politieken en militairen toestand van onzen Oost.[1])

Zoo werd, als van zelf, de hoofdtaak voor het leger meer en meer : zich voor te bereiden op den oorlog

[1]) Men zie hierover : „Waarom en hoe moet Indië Weerbaar gemaakt worden", door schrijver dezes, verschenen bij uitgeefster dezes.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Een Parade.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

met een B.V. (Buitenlandschen Vijand), zooals de technische term luidt. Natuurlijk mag het andere deel van de taak — de oorlog tegen den I.V. (Inlandschen Vijand) — niet verwaarloosd worden. Nog altijd blijven rustverstoringen en plaatselijke opstanden voorkomen. Soms zijn deze zelfs van vrij ernstigen aard en eischen zij een krachtig gewapend optreden van onze zijde; zoo bijvoorbeeld Djambi in 1916. Ook is nog niet ons gezag overal zoo bevestigd, dat niet voortdurende werkzaamheid van onze troepen geëischt wordt, bijv. in Atjeh, op de eilanden behoorende tot de Timorgroep en op Borneo.

C. Samenstelling en Organisatie.

Het zal ieder duidelijk zijn, dat de samenstelling en de organisatie van een leger nauw moeten samenhangen met de taak, die het heeft te vervullen. Het is dus begrijpelijk, dat de oorspronkelijke samenstelling en organisatie van ons Indisch Leger vrijwel geheel werd bepaald door de eischen welke de strijd tegen den I.V. er aan stelde.

Samenstelling. — Vonden we al sinds lange jaren in alle landen van Europa het „militie-leger", (in welken vorm dan ook), in onze koloniën kon daarvan natuurlijk geen sprake zijn. Immers het gold daar niet voor de bewoners om den vaderlandschen bodem te verdedigen tegen een vreemden indringer, doch integendeel voor een overheerscher het in bedwang houden van aan zijn gezag onderworpen volken.

Het meest logisch zou zijn geweest, dat de daarvoor bestemde krijgsmacht geheel had bestaan uit soldaten van den landaard des overheerschers, in casu dus uit Nederlanders. Dit is echter nooit het geval geweest om de eenvoudige reden, dat men het benoodigde aantal manschappen zeker nooit bijeen had gekregen en het leger dan ook veel te duur zou zijn geworden. Men moest dus volstaan met een kern van Nederlandsche, althans Europeesche, soldaten en verder het „verdeel en heersch" toepassen, door de overigens benoodigde manschappen uit verschillende deelen van den Archipel te betrekken. Dit ondervond nooit veel bezwaren, daar onze koloniën bewoond worden door een groot aantal stammen, van welke er vele in vrijwel alle opzichten van elkaar verschillen. Tusschen een Javaan en een Papoea van N. Guinea is nog meer verschil dan tusschen een Nederlander en een Eskimo.

Alle benoodigde soldaten werden geworven, het Indische Leger is dus een zuiver „vrijwilligers-leger". Voor alle veiligheid heeft men indertijd als basis voor de verhouding tusschen Europeanen en inlanders de cijfers 1 : 3 aangenomen. Daar men in Nederland niet genoegzaam vrijwilligers kon krijgen om $^1/_3$ van de gewenschte legersterkte te bezetten, moest er ook geworven worden in andere landen en kregen wij daardoor een vrij sterk vreemdelingenelement in ons leger. In hoofdzaak had men Zwitsers, Luxemburgers en Duitschers.

Wat de inboorlingen betreft, deze werden hoofdzakelijk geworven op Java en verder op Ambon en in de Minahassa; later is men ook elders gaan zoeken en vond men goede soldaten-eigenschappen bij Sangiërs en Talauers en bij de Timoreezen.

Op Java had men te maken met drie stammen, nl. de Soendaneezen, de eigenlijke Javanen en de Madoereezen. De beide eersten komen nog in hoofdzaak in het leger voor, de laatstgenoemden worden niet veel meer geworven. Zij geven trouwens door hun opvliegend karakter veel last. De vroeger nogal veel voorkomende Boegineezen zij bijna geheel uit het leger verdwenen. Daartegenover zijn bewoners van Ternate en Tidor in de laatste jaren in kleinen getale in het leger opgenomen.

Zoolang wij nog bezittingen had-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

den in Afrika, werden ook daar soldaten geworven. De afstammelingen van deze Afrikanen zijn nog altijd in het leger te vinden, doch daar ze christenen zijn en te weinig in aantal om afzonderlijk genoemd te worden, tellen zij mede als Europeanen.

De manschappen van het Indische Leger worden dus verdeeld in Europeanen, Amboineezen (waartoe ook Menadoneezen, Sangiërs en Talauers gerekend worden) en Inlanders (waartoe alle andere volksaarden behooren). Onder de Europeanen tellen natuurlijk ook mede de Indo's, die in Indië zelf dienst nemen en meestal soldaten kinderen zijn.

Langzamerhand leverde de werving in Europa steeds minder resultaten op, het kostte de grootste moeite het benoodigde aantal Europeanen bijeen te krijgen. Alle moeite daartoe gedaan bleef vruchteloos; noch hoogere handgelden noch positie-verbetering mocht baten, zoowel in Nederland als in het buitenland meldden zich geregeld minder liefhebbers. Wat ons land betreft, is de reden daarvan wel voornamelijk te zoeken in de veel betere economische toestanden en de hoogere loonen. In het buitenland werd de werving stelselmatig tegengewerkt en ten slotte is het ook veel verkieslijker geen vreemdelingen in de gelederen te hebben. Er werd nog getracht verbetering te krijgen door Nederlandsche miliciens in de gelegenheid te stellen op gunstige voorwaarden gedurende enkele jaren in het Indische Leger te dienen. Dit systeem heeft wel iets opgeleverd, doch het was niet in staat het tekort op te heffen.

Het was dus niet mogelijk het Europeesche element op de gewenschte sterkte te houden. In het gebrek aan Europeanen werd nu voorzien door het aantal Amboineezen op te voeren, als zijnde deze landaard in verschillende opzichten het best gelijk te stellen met Europeanen.

De officiersrangen waren altijd alleen voor Europeanen toegankelijk geweest. In de laatste jaren is daarin verandering gekomen, een cursus voor Inlandsche officieren werd opengesteld en deze heeft een klein aantal luitenants afgeleverd. Daar de voorwaarden, waaronder deze officieren dienen, minder gunstig zijn dan die van hun Europeesche collega's, was er onder de zonen der hoogere standen niet veel animo, zoodat de cursus een mislukking werd. Nu zijn echter de Cadettenschool en de Militaire Academie ook voor alle Indiërs opengesteld, zoodat daar in de toekomst waarschijnlijk wel Inlanders tot officier zullen worden opgeleid.

Het hoogere onder-officierskader is nog uitsluitend van Europeeschen landaard. Mettertijd zullen ook de rangen van onderluitenant, adjudant-onderofficier en sergeant-majoor wel voor Indiërs opengesteld moeten worden. Het lagere kader wordt reeds uit alle landaarden gerecruteerd.

Het vrijwilligersleger, zooals het nu is, heeft intusschen in Indië ook zijn tijd gehad. Het zal langzamerhand plaats moeten maken voor een militieleger[1]), evenals dat in Nederland in de vorige eeuw geleidelijk geschied is. Dit beteekent, dat Indië dan niet meer is een bezitting, overheerscht door een bezitter, doch dat het een land gaat worden met een eigen leger, dat tot taak zal hebben bodem en vrijheid tegen een vreemden indringer te verdedigen.

Organisatie. — In den strijd tegen den I.V. heeft men niet te doen met een geregeld leger, doch met benden, die gewoonlijk maar weinig samenhang hebben. Verplegingsdienst, aanvoer van levensmiddelen en munitie enz. kent de I.V. niet, hij is zeer beweeglijk en vertoont zich nu hier, dan daar. Het moeilijke terrein is zijn natuurlijke bondgenoot, voor

[1]) De eerste stappen hiervoor zijn thans gedaan. Bij Kon. Besl. is de militieplicht voor Europeanen ingesteld. (K.B. 16 Oct. '17 Staatsbl. 610).

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

ons daarentegen levert het niets dan bezwaar.

Waar wij dus te maken hadden met een zeer beweeglijken tegenstander, die ons aan alle kanten kon bestoken, en niet gebonden was aan wegen en paden, moesten ook wij onze kracht zoeken in groote mobiliteit. Formaties, zooals in andere landen de divisies en regimenten, hadden voor ons weinig zin. Dergelijke groote verbanden waren in die Indische terreinen en in een strijd tegen benden toch niet bijeen te houden. Het was dus beter kleinere korpsen te hebben en daarom was wat, de infanterie betrof, het bataljon de grootste eenheid. (Hetzelfde gold vroeger voor het Engelsche leger). En zelfs het bataljon was nog rijkelijk groot, zoodat het niet, zooals in Europa uit 4 compagniën van ± 250 man bestond, doch uit 4 compagniën van ± 150 man.

Ook de artillerie en de cavalerie waren tôt° niet hoogere eenheden vereenigd dan batterijen en eskadrons.

Hoogere verbanden van vereenigde wapens, zooals divisies, waren in het Indische Leger dan ook onbekend. Moest er een krijgsmacht uitgezonden worden, dan werden de benoodigde bataljons tijdelijk vereenigd, (onder toevoeging van de noodige hulpwapens, als artillerie, cavalerie en genie), tot een z.g. expeditionaire troepenmacht. Deze werd soms ten behoeve van de bevelvoering of van de operaties onderverdeeld in brigades of in colonnes, doch dat alles was van tijdelijken aard. Zoodra de expeditie was afgeloopen, werd de troepenmacht ontbonden en keerde de oude toestand terug.

Naarmate de strijd tegen een B.V. meer op den voorgrond begon te komen, deed zich de behoefte gevoelen tot de vorming van hoogere eenheden over te gaan. In de eerste plaats al uit oefeningsoverwegingen. In het gevecht toch komt het vooral aan op eene innige samenwerking van alle troepensoorten. Maar hoe kunnen de verschillende wapens goed samenwerken, als dit niet behoorlijk beoefend is en zij niet aan elkaars werkwijze gewend zijn ? En hoe kan een hoogere bevelhebber een goed gebruik maken van de verschillende onder zijn bevelen staande wapensoorten, als hij zich niet door oefeningen met dat gebruik vertrouwd heeft kunnen maken ?

Het legerbestuur ging dan ook over tot het vormen van „brigades", lichamen uit de verschillende wapensoorten bestaande. Men zou ze kunnen vergelijken met zeer kleine divisies. Weer later werden deze brigades vereenigd tot een „veldleger".

Naar luid van berichten, bestaat het plan langzamerhand het regimentsverband in te voeren en geleidelijk over te gaan tot de invoering van het divisie-verband. Dat is dan een logische ontwikkeling, want als eenmaal de strijd tegen den B.V. *de* taak van het Indische Leger zal zijn geworden, dan moet de organisatie daarmede alleen rekening houden.

Wij zullen thans eens nagaan uit welke deelen het Indische Leger is samengesteld.

Het *opperbevel* over leger en vloot berust bij den Gouverneur-Generaal. Deze wettelijke bepaling is niet zonder bedenking, daar, normaal, een niet-militair deze hoogste positie bekleedt. Al moge voor deze regeling uit een staatsrechterlijk oogpunt wel wat te zeggen zijn, van een militair standpunt af bezien, valt ze zeker af te keuren. In vredestijd is het gevaar, dat er aan deze regeling verbonden is, niet zoo heel groot en komt het staatsrechterlijk voordeel meer uit, in oorlogstijd echter, als alles op een doelbewuste oorlogvoering moet zijn berekend, zullen de nadeelen zeer zwaar wegen. In de moeilijkste omstandigheden toch zal deze hoogste autoriteit, niet-vakman, geheel afhankelijk zijn van de adviezen van zijn omgeving. Tien tegen één dat hij zijn heil zal

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zoeken in het bijeenroepen van krijgsraden met het bekende gevolg dat altijd het zwakste, d.i. het slechtste, besluit zal worden genomen. Het ware dan ook wenschelijker dat in geval van oorlog een vakman (b.v. de Legercommandant) het opperbevel voerde en de bemoeienis van den G.-G. meer overeenkomstig was aan dien van den Min. van Oolog in Nederland in zoo'n geval. Intusschen is dit een zeer moeilijk vraagstuk, dat niet in een paar woorden is op te lossen.

Het *legercommando* berust bij een luitenant-generaal, die den titel voert van *legercommandant*. Hij wordt terzijde gestaan door de 9 afdeelingen van het *Departement van Oorlog*, n.l. 1e het Secretariaat en verder de Hoofdbureaux van: 2e de Infanterie, 3e de Artillerie, 4e de Genie, 5e de Mil. Administratie, 6e den Geneeskundigen Dienst, 7a den Generalen Staf, 7b. de Intendance, 8e de Cavalerie, 9e den Topografischen Dienst.

Verder zullen we de voornaamste wapens, dienstvakken en korpsen samenvatten onder de namen *Veldtroepen* en *Garnizoenstroepen* of bezettingstroepen.

De veldtroepen vormen als het ware het beweeglijke deel van de krijgsmacht. Van hen worden de noodige korpsen genomen voor het deelnemen aan een expeditie en met deze troepen zal om de beslissing worden gestreden met een eventueelen buitenlandschen vijand. Zij bevinden zich, om later te noemen redenen in hoofdzaak op Java.

De garnizoenstroepen hebben tot taak rust en orde in ons gebied te handhaven, onze heerschappij te bevestigen en te verzekeren. Deze troepen worden dus uit den aard der zaak voor het overgroote deel in de buitenbezittingen gevonden en zijn natuurlijk dààr het sterkst vertegenwoordigd, waar onze macht nog het minst verzekerd is. Verder hebben zij in een oorlog tegen een B.V. tot taak de streek, waar zij zich bevinden, zoo lang mogelijk te verdedigen.

Daar waar de regeeringmen, te dat ons gezag genoegzaam is bevestigd, daar worden ook de garnizoenstroepen weggenomen en hun taak in handen gelegd van de *Gewapende politie*, welke onder het Binnenlandsch Bestuur ressorteert. Ook deze gewapende politie zal in geval van oorlog met een B.V. medewerken tot verdediging van het Nederlandsch Indisch grondgebied.

Speciale vermelding verdient nog het bekende korps Marechaussée. Opgericht in 1890 door den overste Graafland, had het aanvankelijk tot taak rust en orde te handhaven in het door ons bezette gebied van Groot-Atjeh. Doordat slechts de beste krachten uit het leger er in werden opgenomen en door de handiger bewapening met karabijn en klewang ontwikkelde het korps zich van een soort politie tot een keurkorps van lichte infanterie. Het korps is gelegerd in Atjeh en onderverdeeld in divisiën (komen ongeveer overeen met compagnieën). Wegens de gunstige resultaten met dit korps bereikt, werden bij verschillende expedities en excursies afdeelingen infanterie gebruikt die bewapend en geoefend waren als de marechaussée. In Atjeh is trouwens alle infanterie op deze wijze bewapend en uitgerust.

Zooals we reeds zagen is voor onze *veldtroepen* de hoofdzaak geworden: de strijd tegen den B.V. Er toe behooren, behalve het genoemde Korps Marechaussée (dat natuurlijk tot hoofdtaak heeft de bestrijding van het laatste verzet in Atjeh):

21 Veldbataljons infanterie, die elk bestaan uit den Staf, 4 Compagnieën en 1 afdeeling Madsen-geweren. Elke Compagnie bestaat op vredessterkte uit 1 kapitein en 3 luitenants, 64 Europeesche, 33 Amboineesche en 94 Inlandsche onderofficieren, korporaals en minderen. De oorlogssterkte is 1 kapitein, 3 luitenants, 48 Europeanen, 27 Amboineezen en 82 In-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Marechaussées met hunne officieren na de uitreiking van een Militaire Willemsorde.

landers. Een verschil dus van 36 hoofden. Hier vinden we een merkwaardig onderscheid tusschen het vrijwilligersleger en het militieleger. In het laatste is de vredessterkte veel geringer dan de oorlogssterkte, daar de meeste lichtingen in vredestijd met groot verlof zijn. In het eerstgenoemde echter is de toestand geheel anders, daar komen bij mobilisatie geen lichtingen onder de wapenen, doch reeds in vredestijd daartegenover staat, dat ze veel gemakkelijker te vervoeren zijn, een voordeel dat in de Indische terreinen niet onderschat mag worden.

Verder behoort tot het bataljon nog zijn „troepentrein", welke uit twee onderdeelen bestaat n.l. den „gevechtstrein" en den „bagagetrein". De eerstgenoemde volgt, blijkens zijn naam, het bataljon in het gevecht; hij bestaat dan ook uit personeel en materieel dat op het ge-

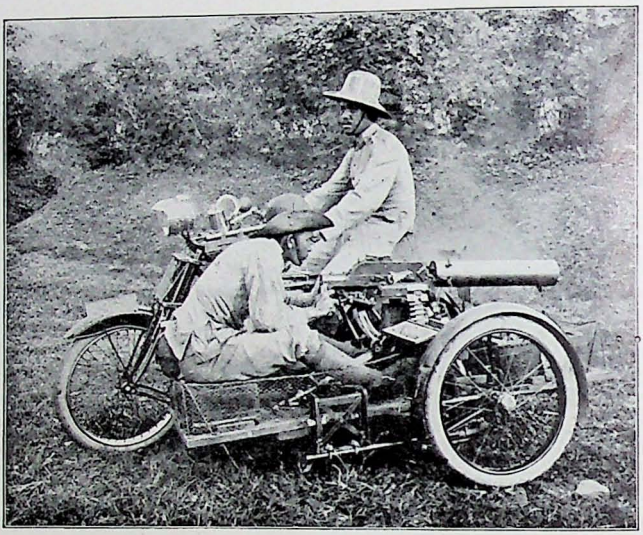

Uit: Wet. Jaarber. I. K. V.

Mitrailleur op Motorzijspancombinatie, vurende op vervolgende Cavalerie

zijn alle mannen present. En er moeten zelfs meer mannen aanwezig zijn, want altijd is er een zeker percentage dat door verschillende redenen (bijv. ziekte) niet mede te velde kan trekken. Om dus met een oorlogssterke Compagnie te velde te kunnen gaan moet de vredessterkte rekening houden met het afvallen der z.g. „non-valeurs" en dus zooveel grooter zijn.

De afdeeling Madsen-geweren bestaat uit 2 sectiën elk van 3 geweren. Madsen-geweren zijn z.g. geweermitrailleurs. Ze zijn niet geheel gelijkwaardig aan mitrailleurs, doch

vechtsveld noodig is, te weten: geneeskundig personeel, munitie, pioniergereedschap en telefonen. De bagagetrein blijft verder achterwaarts, hij bevat dan ook datgene, dat niet onmiddellijk op het gevechtsveld noodig is, o.m. de keukenwagens en de filterwagen (of theekar) Dit laatste voertuig is ingevoerd, om steeds drinken voor de manschappen te hebben. Uit gezondheidsoverwegingen moet in Indië streng worden toegezien, dat de man zijn dorst niet lescht met ongekookt water. Daar gekookt water zeer smakeloos is, maakt men er slappe thee

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

van. In bergterreinen is het bovendien soms zeer moeilijk het benoodigde drinkwater te krijgen. De theekar, hoewel alweer een voertuig meer, is dus een zeer nuttige aanwinst geweest. De gevechtstrein van het bataljon omvat 12 draagbaren, 16 draagpaarden en 5 voertuigen met het noodige personeel. De bagagetrein omvat 27 voertuigen, met het personeel. Men ziet dus dat de totale troepentrein van een bataljon een geheele sleep is. De nadeelen daarvan zijn vele, maar toch kunnen we dien nasleep niet missen.

4 Mitrailleurcompagnieën, elk bestaande uit 4 of 3 sectiën à 2 mitrailleurs. Dit zijn Schwarzlose-mitrailleurs, zooals ook het Nederlandsche leger heeft. Ze worden echter niet door honden getrokken, doch op draagpaarden vervoerd. Deze lastdieren eigenen zich het best voor bergachtig terrein, vandaar dat ze in het Indische leger veel aanwending vinden. Proeven worden genomen met den mitrailleur op de zijspanwagen van een motorfiets.

Een mitrailleurcompagnie wordt verdeeld in het z.g. „gevechtséchelon", dat de mitrailleurs met hun bediening omvat en den „troepentrein", die weer uit „gevechts- en bagagetrein" bestaat.

Twee afdeelingen Wielrijders, n.l. één van ordonnansen, die naar behoeften verdeeld kunnen worden over de bevelhebbers, en één van strijders, die tot steun dienen van de cavalerie.

De *Cavalerie* bestaat in vredestijd uit 4 veld-eskadrons en 1 depôteskadron. In geval van oorlog wordt zij verdeeld in „Legercavalerie" en „Brigade-cavalerie".

Vroeger werden uitsluitend inlandsche paarden (Sandelhouts) gebruikt, doch in de latere jaren heeft men Australische paarden ingevoerd. Wegens de moeilijkheden met dien invoer tijdens den oorlog, zijn proeven genomen met Chineesche pony's.

De *Artillerietroepen*, welke worden onderverdeeld in „bereden artillerie" en „vesting-artillerie". De eerstgenoemde wordt weer verdeeld in veldartillerie en bergartillerie.

De *veldartillerie* omvat in haar geheel slechts 4 batterijen van 4 stukken. Het behoeft wel geen betoog dat deze artilleriekracht, voor onzen tijd, droevig klein is. Waar we dagelijks lezen, dat het de overmachtige artillerie-werking is, die de infanterie in staat stelt voorwaarts te gaan, en hoe het heftige geschutvuur de aanvallen tot staan brengt, daar zal het iedereen duidelijk zijn dat het Indische Leger in dit opzicht absoluut onvoldoende is toegerust. Het materiaal is echter uitstekend en behoort tot het nieuwste op technisch gebied. Het is n.l. semi-automatisch geschut, hetgeen wil zeggen, dat een deel van de werkzaamheden die bij gewoon snelvuurgeschut nog door menschenhanden moet geschieden, bij deze kanonnen automatisch gebeurt. En wel door benutting van de energie van den druk der kruitgassen. Hierdoor is de vuursnelheid nog weer grooter.

De batterijen veldartillerie zijn twee aan twee samengevoegd tot „afdeelingen". Elke veldbatterij wordt onderverdeeld in de „gevechtsbatterij" die 4 kanonnen en 4 caissons met de noodige manschappen en paarden omvat en den „troepentrein", die bestaat uit de „1e afdeeling gevechtstrein", de 2e afdeeling gevechtstrein" (elk sterk 4 caissons) en den „bagagetrein". Een caisson bestaat uit twee gekoppelde voertuigen die munitie bevatten.

De *bergartillerie* bestaande uit 4 batterijen is, zooals de naam al aanduidt, er speciaal op berekend in bergterrein op te treden. De vuurmonden en de munitie worden dan ook niet, zooals bij veldartillerie gereden, doch op draagpaarden vervoerd. Het gevolg hiervan is, dat de kanonnen van een bepaalde constructie moeten zijn, welke het mogelijk maakt ze uit elkaar te nemen, daar één paard onmogelijk een geheel kanon kan dragen, tenzij dit zeer

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

klein is. Dit laatste was vroeger werkelijk het geval met de bergkanonnen, doch tegenwoordig stelt men hooger eischen aan de uitwerking van het enkele schot en dit bracht mede, dat het kanon grooter moest zijn. Toch zijn de bergkanonnen altijd nog korter dan de veld-vuurmonden, zoodat ze meer naderen tot houwitsers en dus een krombanig vuur afgeven. Dit is in bergterrein een voordeel wegens de oneffenheid van den bodem.

De Indische bergartillerie zou juist vóór den oorlog van nieuw geschut voorzien worden, hetgeen nu vertraging heeft ondervonden. Voorloopig behelpt men zich maar met het geschut dat voor de te nemen proeven in Indië aanwezig was. Ook hier heerscht dus een toestand die dringend verbetering behoeft.

De *vestingartillerie* bestaat uit één bataljon van 4 compagnieën en uit nog 6 compagnieën, die niet in hooger verband zijn samengevoegd. Deze artillerietroepen hebben de beschikking over een betrekkelijk groote hoeveelheid geschut van verschillende kalibers. Een groot deel daarvan moet echter als verouderd worden beschouwd, terwijl de zwaarste kalibers nog ontbreken. Dit geschut dient ter bewapening van de batterijen in de stellingen en in de forten en moet ten nauwste samenwerken met de andere troepen. Het is dan ook van het grootste belang, dat ook dit vestinggeschut, althans voor een deel, zoo beweeglijk mogelijk zij. In dit verband mag vermeld worden, dat in den laatsten tijd op Java goed geslaagde proeven genomen zijn met het vervoer van verstinggeschut door middel van auto-tractie. Een bezwaar hierbij blijft natuurlijk altijd het voorkomen van hellingen in de wegen en ook de vele, vaak minder solide, bruggetjes. Ook is het gelukt een gepantserden trein te maken, door vuurmonden op gepantserde spoorwagens te monteeren.

De Genietroepen bestaan uit 3 veldcompagnieën, en 1 spoorweg- en telegraafcompagnie. De eerstgenoemde dienen voor werkzaamheden welke door de andere troepen zelve niet verricht kunnen worden. Het beginsel toch is, dat elke troep zijn eigen loopgraven maakt, maar soms is dit zoo moeilijk (bijv. in rotsgrond) dat hulp der pioniers niet ontbeerd kan worden. En verder maken zij zich onmisbaar, door werkzaamheden van algemeen militair belang te verrichten, als het bouwen van bruggen, het aanleggen en onderhouden van wegen achter het front en dergelijke.

De *Intendance en Militaire Administratie* hebben tot taak de verpleging van de strijdkrachten. De intendance speurt de bronnen op van waaruit de benoodigdheden kunnen worden betrokken, koopt ze aan en verzamelt ze, om ze daarna, naar behoefte, over de grootere troepenlichamen te distribueeren. De militaire administratie werkt bij de troepen zelve, ontvangt de bovenbedoelde voorraden en verdeelt ze, weer naar behoefte, over de kleinere eenheden. Een goede verplegingsdienst is een van de eerste eischen voor een troepenmacht; met een leege maag kunnen zelfs de dapperste soldaten het op den duur niet uithouden.

De *Geneeskundige Dienst* heeft in vredestijd slechts te maken met de eischen van den garnizoensdienst. Wordt het leger op voet van oorlog gebracht, dan komen de veld-formaties op den voorgrond. Deze dienst omvat zoowel den gewonen geneeskundigen dienst, als den hospitaaldienst, de apothekers en den veterinairen dienst.

De *Trein*. — Deze tak van dienst, moet, wil een leger zijn taak naar behooren vervullen, uitstekend georganiseerd zijn. De behoeften van een krijgsmacht te velde zijn reusachtig groot, men denke maar eens aan de voeding, de kleeding, de wapening, de munitie-aanvulling enz.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Een uitgebreid spoorwegnet komt aan die geweldigen aanvoer natuurlijk zeer ten goede, maar hoe uitgebreid dit net ook moge zijn, toch is het nooit in staat alle benoodigdheden tot vlak bij de troepen te brengen. Daarvoor dient dan het treinwezen. Het is duidelijk dat hoe uitgebreider en beter het gewone wegennet is, des te gemakkelijker de taak van den trein zal zijn en dat bij ontbreken van zoo'n net of bij slechte gesteldheid der wegen de moeilijkheden snel en in groote mate toenemen. Hoewel op Java het aantal en de toestand der wegen steeds vooruitgaan, is het daar toch nog niet schitterend; op de Buitenbezittingen is het nog veel minder gunstig gesteld. De Trein van het Indische Leger staat dus voor een zware taak.

Voor zoover de toestand der wegen zulks toelaat wordt gebruik gemaakt van auto's, die voor een klein deel reeds tot de uitrusting van het leger behooren, doch overigens gevorderd moeten worden. Verder wordt in de behoefte voorzien door „treinkarren" welke gemaakt zijn naar Japansch model. Daar waar ook geen karren gebruikt kunnen worden, tengevolge van het ontbreken van daartoe geschikte wegen, moet het vervoer plaats hebben met draagpaarden en indien zelfs dàt niet mogelijk is, door dragers. Het behoeft wel geen betoog, dat naar gelang de capaciteit en de snelheid van het vervoermiddel afneemt, de moeilijkheden toenemen. Onze troost kan zijn, dat onze eventueele tegenstander met de zelfde bezwaren te kampen zal hebben.

Van den trein bestaat in vredestijd reeds een kern aan personeel en materieel. Bij mobilisatie wordt het verder benoodigde gevorderd en aangekocht. Hierbij zullen wel geen bezwaren worden ondervonden, daar er tegenwoordig een enorm aantal auto's op Java in gebruik is, terwijl ook karren en paarden in voldoenden getale worden gevonden. Een gedeelte der auto's wordt geleverd door het Vrijwillig Automobiel Korps.

Voor den oorlog tegen een B.V. is zooals reeds werd aangestipt een *Veldleger* gevormd. Dit bestaat uit het grootste deel der boven beschreven veldtroepen en is als volgt georganiseerd:

a. Het Hoofdkwartier, d.i. de Commandant met zijn Staf en personeel.

b. Vier Brigades, elk sterk: de staf, 4 Bataljons infanterie, 1 mitrailleur-compagnie, 1 eskadron cavalerie (z.g. Brigadecavalerie), 1 afdeeling Veld- of bergartillerie, ½ comp. genietroepen en de Algemeene trein der brigade.

De bataljons infanterie vormen de hoofdkracht van de brigade; zij brengen rond 2400 geweren in het vuur. De andere wapens dienen tot steun. Zoo versterkt de mitrailleurcomp. waar noodig de vuurkracht der infanterie met haar geduchte wapens en steunt de artillerie het zusterwapen bij aanval of verdediging. De brigade-cavalerie dient den brigadecommandant om in den verkennings- en veiligheidsdienst te voorzien. De genietroepen zijn de pioniers der brigade en dienen voor technisch werk. De „algemeene trein" bestaat uit de staf, de munitie-trein, die infanterie- en artillerie-munitie meevoert, de verplegingstrein die in de behoeften aan levensmiddelen enz. voorziet en den ook o.a. een veldbakkerij en een veldslachterij teit, en ten slotte een verbandsectie welke geneeskundige formatie voor de eerste hulp aan de gewonden moet zorgen, om hen daarna naar achtergelegen ziekeninrichtingen door te zenden.

c. De Legercavalerie, bestaande uit de staf, 2 veldeskadrons, 1 afdeeling wielrijders, 1 afdeeling Madsengeweren, 1 telegraafafdeeling en de troepentrein op auto's. Deze legercavalerie is het „oog" van den veldlegercommandant. Door haar moet hij op de hoogte komen van de handelingen en den toestand des vijands. Ze is voor dat doel wel heel zwak, de toevoeging van wiel-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

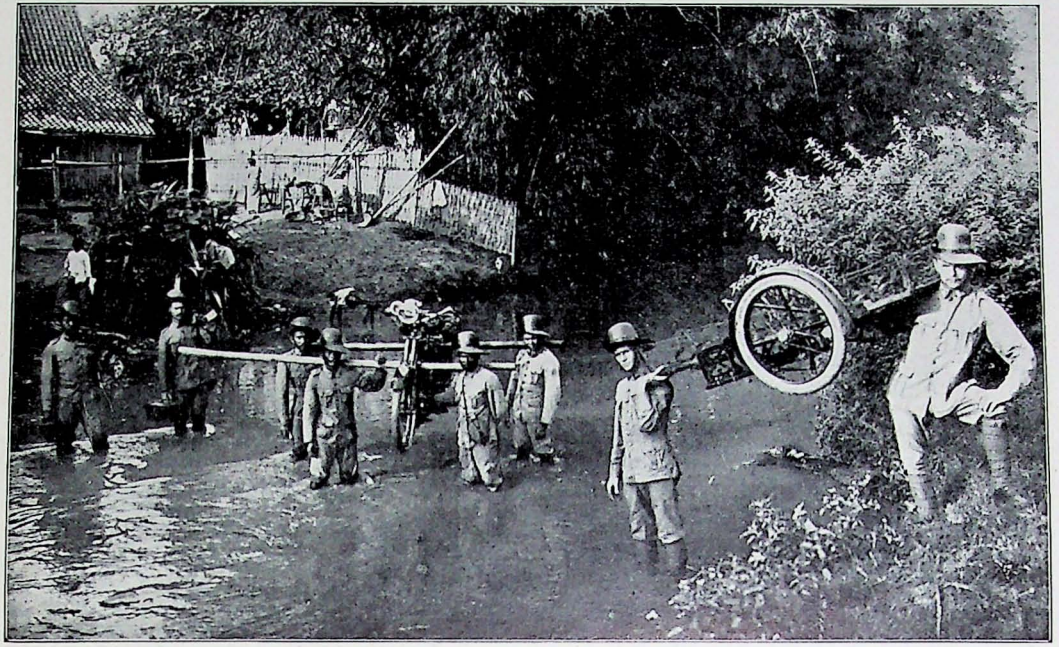

Uit: Wet. Jaarbericht Ind. Krijgsk. Ver.

Doorwaden van een kali met mitrailleur op motorzijspancombinatie.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

rijders en Madsengeweren heeft de toestand iets gunstiger gemaakt.

d. De Spoorwegafdeeling, die dient voor het herstellen of vernielen van spoorwegen en spoorbruggen enz.

e. De Algemeene trein voor het veldleger. Deze trein heeft te zorgen voor het meevoeren van de eerste benoodigdheden en aanvullingen van het veldleger. Is het veldleger verzameld, dan maken de algemeene treinen der brigades deel uit van dezen trein.

Zoowel het hoofdkwartier van het veldleger, als de staf der brigade beschikt over eene telegraafafdeeling, die zoowel gewone telegrafische als draadlooze en optische verbindingen tot stand kunnen brengen.

Op die wijze kan de veldlegercommandant in betrekking blijven met het opperbevel (de regeering) en de brigade-commandanten met eerstgenoemde autoriteit.

De troependeelen beschikken op vrij ruimen schaal over het materiaal tot het maken van telefonische verbindingen.

Tot den algemeenen trein behooren ook nog een reserve-verbandsectie en het veldhospitaal.

Het *vliegwezen* is nog in het stadium van proefnemingen zoodat voorloopig slechts over een proefvliegafdeeling wordt beschikt. Intusschen zal een definitieve regeling wel niet zoo heel lang meer op zich doen wachten.

Behalve de genoemde troepen zijn er natuurlijk nog tal van instellingen, als: depôts, kaderscholen, technische werkplaatsen e.d. Het zou ons te ver voeren ook deze alle te noemen Een deel der veldtroepen is niet in het veldleger opgenomen, doch heeft een eigen taak.

De *garnizoenstroepen* bestaan uit 10 garnizoensbataljons en 3 garnizoenscompagnieën, de eerstgenoemden voor: Palembang en Djambi, Sumatra's Westkust, drie in Atjeh en onderhoorigheden, Westerafdeeling van Borneo, Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, Celebes en Menado, Timor en onderhoorigheden. Amboina en Ternate; de compagnieën zijn te Soemedang, in Tapanoeli en op Riouw.

De sterkte dier garnizoenstroepen wordt telken jare opnieuw vastgesteld, in verband met de omstandigheden.

In enkele deelen van den Archipel zijn bovendien nog veldtroepen op excursie, om de garnizoenstroepen te steunen.

Met een enkel woord dient nog melding te worden gemaakt van den *Topografischen Dienst*. Deze heeft tot taak: de opneming der eilanden van den archipel en het drukken en vermenigvuldigen der kaarten, naar de uitkomsten dier opneming en ook naar van elders verkregen gegevens. Er zijn: een Hoofdbureau, een triangulatie-bribrigade, 5 opnemingsbrigades, 4 landrente-opnemingsbrigades en 1 opleidingsbrigade. De werkzaamheden voor de vervaardiging der kaarten heeft plaats aan de Topographische Inrichting.

De door den Indischen Topographischen Dienst vervaardigde kaarten munten uit door juistheid en kunstvolle afwerking en kunnen de vergelijking doorstaan met het beste buitenlandsche materiaal.

Tot nu toe had de Gouverneur-Generaal behalve over het leger ook nog de beschikking over de *schutterijen*. Deze hebben echter hun tijd gehad en zullen worden vervangen door de Europeesche militie.

Van meer belang zijn te achten de *„Barisans van Madoera"*. Op het eiland Madoera worden drie korpsen barisan in stand gehouden, n.l. te Bangkalan, te Pamekasan en te Soemenep. Het eerste is vier compagnieën sterk, de twee laatste elk twee compagnieën. Zij dienen in de eerste plaats voor handhaving van rust en orde op het eiland, indien de politie tekort mocht schieten, doch verder om in geval van oorlog, of bij expedities, voor militaire doeleiden te worden gebruikt.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Zij worden aangevoerd door inlandsche officieren, doch geoefend door officieren en onder-officieren van het leger en zijn geheel op dezelfde wijze bewapend en geoefend als de infanterie.

Iets dergelijks is het *Legioen van Mangkoe Negoro*, te Soerakarta. Dit heeft een sterkte van 1 bataljon en is ook bewapend en geoefend als de infanterie van het leger.

Deze inlandsche korpsen vormen een waardevolle aanvulling van onze veel te zwakke infanterie.

Ten slotte dienen genoemd te worden de erkende *Vrijwilligers korpsen*. Dergelijke korpsen worden gevonden op Sumatra's Oostkust, te Palembang, te Soekaboemi, te Buitenzorg en te Bandoeng,

Zij geven het bewijs, dat de Europeesche ingezetenen van Indië gaarne hun persoon willen inzetten om de verdediging van het koloniale rijk te steunen.

Ofschoon het bovenstaande overzicht geenszins volledig is, meenen we toch dat het voldoende zal zijn, om den belangstellenden een duidelijk beeld te geven van de samenstelling van het Indische Leger.

D. De oorlog tegen een Inlandschen Vijand.

Na te hebben meegedeeld uit welke troepen het leger bestaat willen wij nu een korte beschrijving geven van de wijze waarop de strijd wordt aangebonden met een I.V.

Geldt het slechts een plaatselijken opstand of onlusten van niet te groote beteekenis, die echter door de gewapende politie niet bedwongen kunnen worden, dan wordt door de garnizoensinfanterie van het betrokken gewest tegen de verzetslieden opgetreden. Het is van belang, dat de actie dadelijk krachtig en doelbewust zij, daar slap optreden onmiddellijk het verzet doet toenemen. Er zijn namelijk altijd een groot aantal lieden, die graag eerst de kat eens uit de boom kijken. Vallen er nu dadelijk een paar flinke klappen, dan is het georganiseerde verzet gewoonlijk dadelijk gebroken en wachten de weifelaars zich wel, aan den strijd deel te nemen. Er blijven dan nog wel enkele onverzoenlijken over, of lieden die zooveel op hun kerfstok hebben dat zij zich niet durven onderwerpen, doch deze worden voortdurend door patrouilles rusteloos vervolgd, tot zij eindelijk in onze handen vallen of, het kommervol zwerven in de „rimboe" moede, zich maar op genade of ongenade overgeven.

Is de opstand zoo ernstig, dat ook de aanwezige garnizoenstroepen niet voldoende kracht kunnen ontwikkelen om het verzet afdoende den kop in te drukken, dan worden één of meer compagnieën, soms zelfs een geheel bataljon van de veldtroepen er heen gezonden, z.g. „op excursie". Gewoonlijk wordt deze infanterie dan ter beschikking gesteld van den militairen commandant van het betrokken gewest.

Staat de zaak zeer ernstig en moeten er nogal veel troepen naar het terrein van den strijd gezonden worden, dan wordt soms een speciale commandant aangewezen. Gewoonlijk wordt deze autoriteit dan tevens het civiele gezag in handen gelegd door hem de functie van regeerings-commissaris te verleenen. Zoo werd in 1916 de kolonel Kroesen belast met het militaire en het civiele gezag in Djambi, om de daar uitgebroken opstand te dempen.

Is een dergelijke machtsontwikkeling noodig, dan begint het eenigszins op een „expeditie" te gelijken. Toch is er een groot verschil. In een geval als boven beschreven worden de troepen snel naar de bedreigde streken gezonden en is er van voorbereiding weinig of geen sprake. Opstanden breken nu eenmaal alleronverwachts uit.

Wanneer echter een „expeditie" wordt uitgezonden, dan is dat gewoonlijk al geruimen tijd van te

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

voren bij de regeering in *voorbereiding*. De politieke toestand wordt meestal heel geleidelijk van dien aard dat krasse maatregelen noodig zijn. Aan waarschuwingen en pogingen om het geschil met een inlandsch vorst langs vredelievenden weg te vereffenen ontbreekt het nooit. Eerst als het blijkt, dat op die manier geen resultaten te verkrijgen zijn en dat de tegenpartij onze welwillendheid aan zwakte of vrees gaat toeschrijven, wordt tot den oorlog besloten.

Doch gedurende dien tijd heeft het legerbestuur niet stil gezeten. De generale staf heeft intusschen, om gereed te zijn, alle mogelijke gegevens van het betrokken land en volk verzameld, de kust is door de marine verkend, geschikte landingsplaatsen zijn uitgezocht. Dan wordt uitgemaakt hoeveel en welke soort troepen er voor een expeditie noodig zullen zijn. Dit hangt natuurlijk af van de te verwachten weerstand, de strijdbaarheid der bevolking, den aard van het terrein, de grootte van het operatie-tooneel en van nog andere factoren.

De intendance kan dan beginnen met te berekenen hoeveel voorraden voor de expeditionnaire troepen noodig zullen zijn en op welke wijze deze verpakt en vervoerd moeten worden. De maatregelen op hygiënisch gebied worden overdacht en vastgesteld.

Een bekwaam opper- of hoofd-officier wordt bestemd om als bevelhebber der uit te zenden expeditie op te treden. Hem wordt medegedeeld, hoeveel en welke troepen te zijner beschikking zullen staan en welk doel de regeering met de expeditie beoogt. Dit laatste wordt vastgelegd in een instructie.

Tegenwoordig wordt de bevelhebber eener expeditie ook altijd belast met het politiek gezag. Vroeger was dit dikwijls niet het geval en werd naast den bevelhebber een hooggeplaatst burgerlijk ambtenaar aangesteld voor de politieke aanrakingen. Op deze wijze kwamen er echter twee schippers op één schuit, hetgeen niet bevordelijk was voor den goeden gang van zaken. Bij verschillende gelegenheden werd dit nadeel dan ook ondervonden, zoodat toen in 1874 de bekende generaal Van Swieten aangezocht werd het bevel over de 2e Atjeh-expeditie op zich te nemen, deze als voorwaarde stelde, dat hij tevens met de leiding der politieke zaken zou worden belast. Hij werd dan ook als regeeringscommissaris aangesteld.

De bevelhebber gaat nu met zijn staf een *operatieplan* opmaken. Daarin stelt hij vast, tegen welk punt de operatiën gericht zullen worden, dus het z.g. operatie-object. Meestal is dit de verblijfplaats van den vorst of althans van het hoofd van de oorlogspartij. Heeft deze geen vaste verblijfplaats, dan is het doel van de operatiën meestal deze persoon zelf. Verder wordt vastgesteld het „landingspunt", waartoe een keuze gedaan wordt uit de door de marine verkende kustgedeelten. En ten slotte maakt de bevelhebber uit, langs welken weg van af het landingspunt, dat meestal ingericht wordt tot „operatiebasis", opgerukt zal worden naar het „operatie-object". Die weg heet dan de „operatie-lijn".

Het is duidelijk, dat hoe meer men van de betrokken landstreek weet, des te beter men een keuze kan doen en des te geringer de kans zal zijn dat men mistast. Vroeger liet die kennis van de verschillende landen van den Archipel veel te wenschen over; zoo wist men bij het begin van den Atjeh-oorlog in 1873 eigenlijk in het geheel niets van het land af. Voor een niet gering deel moet daaraan de mislukking der 1e expeditie worden toegeschreven.

De troepen, welke aan de expeditie zullen deelnemen zijn intusschen ook gereed gemaakt en het wachten is nu maar op het regeeringsbesluit om tot handelen over te gaan. Dit begin van de onderneming wordt echter ook nog

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

weer door allerlei zaken beïnvloed. Zoo o.a. door het jaargetijde, de moesson. Het is van belang voor het verloop der operatiën, dat de expeditie aanvangt tegen het begin van de gunstige moesson. Daarvoor kan het noodig zijn dat de politieke besprekingen met den aanstaanden tegenstander tot op dat tijdstip sleepende worden gehouden.

Is alles voor de onderneming klaar en het tijdstip gunstig, dan komt het regeeringsbesluit af waarbij de „expeditionaire troepenmacht" wordt samengesteld en de dag van vertrek aangegeven. De troepen worden nu naar de havensteden vervoerd, waar zij de transportschepen op zich vinden wachten. Deze schepen zijn ingehuurde stoomers van de Kon. Paketvaart Mij. De inscheping heeft dan plaats en de overtocht kan beginnen.

De transportschepen vinden elkaar op of nabij de reede van het gekozen landingspunt terug, waar tevens ook eenige oorlogsschepen liggen. De marine toch heeft, vooral indien de vijand de kust bezet houdt en deze wil verdedigen, een belangrijke rol te spelen bij eene landing.

De bevelhebber zendt, zoodra de geheele expeditionaire macht aanwezig is, gewoonlijk nog een *ultimatum* aan den vorst, zoodat deze nog gelegenheid heeft, door het hoofd te buigen, den oorlog af te wenden. Wordt dit ultimatum niet of onvoldoende beantwoord, dan beteekent dit oorlog. Een nadere verklaring van den oorlogstoestand wordt dan meestal niet meer gegeven. Een enkele maal is nog wel eens een officieele oorlogsverklaring gevolgd.

Is de oorlog dus onvermijdelijk geworden, dan wordt zoo snel mogelijk tot dadelijkheden overgegaan. De eerste belangrijke oorlogshandeling is de *landing*.

Deze heeft plaats op het uitgekozen landingspunt en wel bij voorkeur bij het aanbreken van den dag. De transportschepen met de troepen zijn zoo dicht mogelijk bij den wal geankerd en alles aan boord wordt in gereedheid gebracht. Aan de van den vijand afgekeerde zijde worden de sloepen te water gelaten en bemand. Deze sloepen worden tot sleepen vereenigd, die getrokken zullen worden door een stoomsloep. Intusschen zijn de groote oorlogsschepen begonnen met het bombardement van de kust en de versterkingen die daar liggen.

Op een sein van den bevelhebber houdt deze beschieting plotseling op en nu worden de sloepen zoo snel mogelijk naar den oever gesleept, voorafgegaan door z.g. „gewapende sloepen". Zoodra het water te ondiep wordt, laten de stoombarkassen de sloepen schieten en moeten deze trachten al roeiende nog voorwaarts te komen. Raken de vaartuigen dan den grond, dan springen de soldaten er uit. Soms tot over de heupen door het water wadend, gaat het nu, onder aanvoering van officieren en kader, met groot élan voorwaarts en tegen de vijandelijke versterkingen op. Zoodra deze genomen zijn, wordt daarin een soort verdedigingslijn ingenomen, hetgeen dient om tegenaanvallen af te slaan. Gewoonlijk wordt aan deze landing deelgenomen door de „marinelandingsdivisie", zijnde een afdeeling mariniers en matrozen der oorlogsschepen.

De troepen, welke dan aan wal zijn, vormende het z.g. 1e échelon, hebben er n.l. voor te zorgen, dat de verdere ontscheping van manschappen, dieren, geschut en voorraden ongehinderd plaats kan hebben Met het ontschepen dier verdere échelons gaan soms een paar dagen heen. In dien tijd wordt het landingspunt tot bivak en *operatiebasis* ingericht en worden door de reeds gelande troepen de noodige verkenningen verricht voor het latere oprukken naar het binnenland.

Eerst als op de basis alles goed in orde is, en de verpleging geheel verzekerd, mag worden opgerukt. De

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

geheele expeditie wordt in de waagschaal gesteld indien deze regel wordt verwaarloosd, zooals wij wel eens tot onze schade en schande hebben ondervonden bijv. in 1849 op Bali en in 1873 op Atjeh. Dat anderen zich ook wel eens schuldig maken aan die fout, bleek nog voor kort uit het lot van de Engelsche troepenmacht van Generaal Townshend te Koet el Amara.

Nu wordt zoo snel en zoo krachtig mogelijk opgetreden, flinke klappen worden uitgedeeld en het georganiseerde verzet wordt energiek gebroken.

Hiermede is dan de z.g. 1e periode van den oorlog afgeloopen. De expeditionaire troepenmacht wordt ontbonden en de troepen keeren gedeeltelijk naar hunne garnizoenen op Java terug. Een gedeelte echter

Brigade Marechaussées op Atjeh, gereed op patrouille te gaan. Dwangarbeiders dragen de luttele bagage.

Haast is er gewoonlijk niet bij de onderneming, doch alles hangt af van een goede voorbereiding. Natuurlijk mag niet noodeloos worden getalmd met de operatiën en zoodra dan ook de verpleging verzekerd is, begint het *oprukken naar het binnenland*, naar het operatie object, dat, zooals we reeds zeiden meestal de hoofdstad des rijks is. Indien de afstand het toelaat wordt deze soms van uit zee reeds door het scheepsgeschut gebombardeerd.

blijft voorloopig nog op het operatietooneel achter. Want al is nu ook het groote verzet gebroken, er blijven nog altijd verzetslieden over die zich niet wenschen te onderwerpen. Dikwijls ook is de vorst het binnenland in gevlucht en vormt door de belangrijkheid van zijn persoon en door zijn invloed een voortdurende bron van gevaar voor onze positie. Ook andere belangrijke verzetsleiders, dikwijls de inlandsche priesters, dienen gevat te worden, wil er kans

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

bestaan dat een duurzame toestand van rust kan intreden.

Deze tweede periode van den oorlog kenmerkt zich dan ook door eene *rustelooze vervolging* van al die genoemde personen met hun aanhangers, door middel van kleine colonnes en patrouilles. Dat zijn zeker geen groote krijgsbedrijven, maar vaak wordt bij deze vervolging en, tot in de verste schuilhoeken, het meest geëischt van de scherpzinnigheid en de wilskracht der aanvoerders en van het uithoudingsvermogen der manschappen.

Het was met dit inspannende werk, dat Christoffel zich zijn naam maakte. En velen zullen zich de langdurige, moeilijke vervolgingen van T. Oemar en van de vorsten van Boni en Goa nog wel herinneren. Mits met taaie volharding en groote inspanning volgehouden zal dit systeem van rustelooze vervolging eindelijk tot het succes leiden dat ook de laatste verzetsleiders òf in den strijd vallen òf, het zwerven moede, zich komen onderwerpen.

Is dit resultaat bereikt, dan kan de troepenmacht nog meer ingekrompen worden en keeren gewoonlijk de nog gebleven veldtroepen ook naar Java terug. Het verdere handhaven van de rust en de orde heeft dan plaats door garnizoenstroepen, die, ook al weer door rusteloos patrouilleeren in het pas onderworpen gebied, de bevolking moeten toonen dat het de „kompenie" ernst is en zij er niet over denkt zich terug te trekken. Gewoonlijk blijven officieren dan nog gehandhaafd als civiele gezaghebbers.

Blijft de toestand in de betrokken streek gunstig en is er naar het oordeel der regeering geen kans meer op herhaling van het verzet dan wordt het gezag geheel geplaatst in handen van burgerlijke ambtenaren en de taak der officierenciviele gezaghebber dus overgenomen door controleurs. Deze beschikken over een aantal manschappen der gewapende politie als machtsmiddel.

Van het grootste belang is het dat deze overgang niet te vlug plaats heeft. Meer dan eens is het gebleken, dat diep smeulende verzetneigingen bij de bevolking tot aanwakkering kwamen, zoodra de militaire bezetting werd weggenomen. Tragische gebeurtenissen waren dan meestal het gevolg van de te optimistische beschouwing omtrent den inwendigen politieken toestand.

Heel versch in het geheugen liggen nog de gebeurtenissen in Djambi in 1916. Ook daar was, onder den indruk van een schijnbaar zeer gunstigen politieken toestand, te vlug na den oorlog het civiel bestuur ingevoerd.

Wat den strijd tegen den inlandschen vijand aangaat, mogen we wel zeggen, dat het Indische Leger alleszins tegen dit gedeelte van zijn taak is opgewassen.

E De oorlog tegen den Buitenlandschen Vijand.

Hoeveel minder gunstig echter is de toestand waar het betreft den strijd tegen een eventueelen B.V.

Men beschouwe eens even een kaart van Indië in vergelijking met een van Europa op dezelfde schaal. (Zie plaat I). Dan eerst krijgt men een goed idée van de uitgestrektheid van den Archipel. En voor de verdediging van dat uitgestrekte eilandenrijk hebben wij slechts de beschikking over een legertje van rond 30.000 man !

Een kind kan begrijpen, dat dit onmogelijk is.

Het behoeft wel geen betoog, dat eene verdeeling dezer strijdkrachten over de verschillende eilanden zou beteekenen een schromelijke versnippering, die ons overal te zwak zou maken om ook maar over ernstigen weerstand te kunnen denken. Het kleine leger moet, wil het nog eenigszins gewicht in de schaal kunnen leggen, zooveel mogelijk bijeen gehouden worden.

Dus zal de hoofdmacht op één der eilanden geconcentreerd moeten zijn

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

en zullen de andere eilanden vrijwel onbeschermd gelaten moeten worden. Daaraan is niet te ontkomen, zelfs al was het leger eenige malen zoo groot.

Het eenige middel, om zoo een uitgestrekt eilandenrijk behoorlijk te kunnen verdedigen is het bezit van een krachtige vloot naast een krachtig leger. Immers wààr en hòe de vijand ons ook wil aanvallen, hij zal over zee moeten komen. En wil men hem beletten voet aan wal te zetten op een der eilanden, dan geschiedt dat het beste, door hem op zee reeds krachtig aan te grijpen. De kwestie wat in de eerste plaats noodig is voor de verdediging van Indië, een vloot of een leger, valt buiten het bestek van dit werkje, doch we mogen er wel op wijzen, dat in ieder geval beide noodig zullen zijn. Evenmin als met een leger alleen een eilandenrijk kan worden verdedigd evenmin zal zelfs een zeer sterke vloot in staat zijn te beletten, dat een aanvàller, die ook over een machtige vloot beschikt, op een der eilanden troepen aan wal zet.

Op het oogenblik echter hebben wij geen vloot, en de geheele taak komt dus op het leger te rusten. Wij zullen zien dat dit leger ook ten eenenmale onvoldoende is, zelfs bij de meest bescheiden opvatting van die taak.

Zooals reeds gezegd werd dient, om althans iets te kunnen doen, de hoofdmacht van het leger geconcentreerd te zijn op één der eilanden. Het spreekt vanzelf, dat hiervoor gekozen zal worden het eiland op welks behoud men het meeste prijs stelt, en dàt als het belangrijkste beschouwd moet worden. Dat eiland nu is, althans tegenwoordig nog, Java.

Van de grootere eilanden is het datgene, waar het Nederlandsche gezag het langst gevestigd is geweest en men vond er van ouds de zetel van de Indische regeering. Onze invloed heeft er het meest doorgewerkt en op industrieel en cultureel gebied was het lange jaren het voornaamste deel van geheel Indië.

Om al deze redenen is Java het eiland waartoe de verdediging door het leger zich in hoofdzaak moet beperken. De buitenbezittingen moeten zooveel doenlijk beschermd worden door de vloot, of wat daar thans voor doorgaat. Verder zullen de daar aanwezige garnizoenstroepen en vrijwilligerskorpsen de verdediging te land moeten voeren. Zooals de toestand nu is, mogen we wel zeggen, dat deze verdediging niet veel te beteekenen kan hebben en meer een demonstratief karakter zal dragen. Vond de vijand namelijk deelen van ons gebied geheel onbezet, dan zou het inbezitnemen daarvan wel wat al te gemakkelijk gaan en zou hij met recht kunnen zeggen, dat hij niemands-land genomen had, waarover bij de vredesvoorwaarden in het geheel niet gesproken behoefde te worden.

Waar dus de verdediging van Indië in hoofdzaak neer komt op eene verdediging van Java, zullen we daaraan uitsluitend onze aandacht wijden.

Gaan we de mogelijkheid van de verdediging van Java door een klein leger na, dan ontdekken we al ras dat er vele voor den verdediger zeer ongunstige factoren voorhanden zijn. In de eerste plaats al de vorm van het eiland; deze is zeer langgerekt, (800 K.M. = Brussel—Marseille), zoodat als het leger zich in West-Java bevindt en de vijand landt op het Oostelijk gedeelte, er geruimen tijd verloopt eer de verdediger ter plaatse kan zijn. En dien tijd maakt de invaller zich natuurlijk ten nutte om zich te installeeren, zich te voorzien van alle benoodigdheden en naar het binnenland op te rukken.

De troepen over het eiland verdeelen gaat ook niet, daar dan de krachten weer versnipperd worden en wij overal te zwak zouden zijn.

Aan het nadeel van dien langgerekten vorm zou nog eenigszins tegemoet kunnen worden gekomen

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

door de aanwezigheid van een uitgebreid spoorwegnet van groote capaciteit. Doch helaas ontbreekt dat, en al wordt het aantal spoor- en tramlijnen voortdurend uitgebreid, in dit opzicht is het vermogen dier lijnen nog zeer beperkt.

Een lichtpunt, is dat het aantal plaatsen waar een vijand op groote schaal troepen aan wal kan zetten nogal beperkt is. De Noord-kust is namelijk over groote uitgestrektheden te moerassig en de Zuid-kust is op vele plaatsen door haar rotsachtigen aard ontoegankelijk. Het legerbestuur kan zich dus eenigszins rekenschap geven van de vermoedelijke richtingen, van waaruit het gevaar zal dreigen.

Zoo goed en zoo kwaad als het gaat zal dus het Indische leger op Java opereeren om te trachten zoo snel mogelijk ter plaatse te zijn waar het gevaar dreigt.

Een opereerend leger echter kan niet van den wind leven. Ook heeft het voortdurend aanvulling noodig van manschappen, wapens, munitie en nog tal van andere zaken. Het heeft dus noodig een *operatie-basis* van waaruit het dit alles betrekken kan en waarop het, bij tegenslag, steunen en zoo noodig terugtrekken kan.

Zulk een basis heeft het Indische Leger dus ook noodig. En nu doet zich de moeilijke vraag weer voor waar die basis ingericht moet worden.

Bij voorkeur zoekt men die in het hart des lands en zoodanig dat de vijand er zich niet meester van kan maken zonder met het leger te hebben afgerekend. Ook moet de basis niet te ver liggen van het meest waarschijnlijke terrein van den strijd. Dan is het van belang, dat de regeeringsfuncties zoo lang mogelijk blijven werken en neemt men dus gaarne den zetel van de regeering in het basis-gebied op. En, daar van uit de basis alle voorraden naar het leger gezonden moeten worden, dient deze landstreek rijk te zijn voorzien van hulpbronnen, voorraden en voortbrengselen.

Gaan we aan den hand van deze eischen de gesteldheid van Java eens na, dan kunnen we dit eiland gevoeglijk in drie deelen verdeelen, n.l. Oost-Java, Midden-Java en West-Java.

Het eerstgenoemde deel voldoet wel aan enkele der voornaamste eischen; de Oosthoek toch, met zijn vele industrie en rijke voortbrengselen, biedt wel eenige voordeelen. Doch de zetel van de Landsregeering is te Batavia en ligt dus 700 K.M. weg. Midden-Java biedt het voordeel dat het op de helft van het eiland ligt en het leger dus niet al te ver van 's vijands landingspunt af is. Bovendien is het terrein zeer geschikt voor een hardnekkige verdediging. West-Java biedt het voordeel dat de zetel der regeering er ligt en het terrein ook al weer gelegenheid biedt den vijand hardnekkigen weerstand te bieden. Hulpbronnen heeft West-Java echter niet zoo heel veel.

In den loop der jaren is de opinie omtrent deze kwestie nogal eens gewijzigd doch het tegenwoordige verdedigingsstelsel berust op West-Java als basis.

Hieraan is echter nog een nadeel verbonden, dat nog niet vermeld is geworden. Reeds van ouds is de belangrijke havenstad Soerabaja tevens het steunpunt van onze Marine geweest. Evenals een leger heeft ook een vloot een basis noodig, waar de noodige voorraden worden gevonden en gelegenheid bestaat om in dokken herstellingen te verrichten. Het spreekt wel vanzelf, dat zulk een vloot-steunpunt niet onbeschermd kan blijven, daar dan een vijand al heel spoedig zou trachten de vloot vleugellam te maken door haar steunpunt te vernietigen. Maar voor die bescherming zijn troepen noodig en deze komen dus in mindering van de voor het hoofddoel beschikbare macht. Hoe verder het vlootsteunpunt dus verwijderd ligt van het terrein van actie van het leger, des te ongunstiger wordt

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

de toestand. En dezen ongunstigen toestand hebben wij op Java. Ook om die reden is dikwijls aangedrongen op het kiezen van de basis voor het leger in Oost-Java. Ertegenover werd door anderen verplaatsing van het vlootsteunpunt naar T. Priok gevraagd.

In den jongsten tijd echter is er een nieuw denkbeeld naar voren gekomen. De tegenwoordige legercommandant de Generaal De Greve vestigde er eenige jaren geleden de aandacht op, dat een ideale plaats voor het vlootsteunpunt gevonden kon worden in Straat Soenda. Dan zouden n.l. leger en vloot dicht bijeen zijn en zou men dus voldoen aan den logischen eisch van de bijeenhouding der krachten. Bovendien was men dan niet meer beperkt tot Java alleen, doch zou men ook Zuid-Sumatra in de verdediging kunnen betrekken en ten slotte zou de vloot het groote voordeel van twee, strategisch gescheiden, uitgangen hebben, één naar de Java-Zee en één naar den Oceaan. Wilde een vijand dus onze scheepsmacht immobiliseeren in haar steunpunt, m.a.w. blokkeeren, dan zou zijn vloot die twee uitgangen moeten bewaken en wel met eskaders die elk de meerdere zouden moeten zijn van onze vloot. Want tijdige onderlinge ondersteuning dier twee eskaders, bij een uitval onzerzijds, is uitgesloten. Rekent men dan nog de sterke reserve aan schepen die een mogendheid moet hebben om een blokkade te kunnen onderhouden (wegens de noodzakelijke aflossingen der schepen) dan wordt het ieder duidelijk, dat, bij een eenigszins behoorlijke sterkte van onze vloot, de tegenpartij voor een bijkans onmogelijke taak komt te staan.

Onnoodig te zeggen, dat zoolang onze vloot zich kan handhaven op de Indische zeeën de taak van het leger beduidend verlicht wordt. Al 's vijands aanvoeren moeten van over zee komen; zoolang dus onze kruisers en duikbooten zijn transportschepen in den grond kunnen boren is zijn actie te land aan allerlei tegenslag onderhevig. En daar de vloot zich baseert op het vlootsteunpunt heeft het leger dus, ook in dit opzicht, indirect groot belang bij de plaats en de militaire waarde van dit marinestation.

Hoewel de regeering niet afkeerig lijkt van de verplaatsing van het vlootsteunpunt naar Straat Soenda is het toch nog lang niet zoo ver. Onze marine heeft nog altijd haar station te Soerabaja en het leger heeft zijn basis in West-Java.

Zooals reeds werd aangeduid moet de basis van een leger veilig liggen en mag ze niet blootstaan aan de kans, onverhoeds door den vijand te worden bezet. Het plateau van Bandoeng werd daarom gekozen als basis en laatste steunpunt voor het Indische leger. Het is een vruchtbare hoogvlakte omgeven door zwaar bergland waarvan de ontoegankelijkheid nog toeneemt door de tropische begroeiïng. Op dit plateau vindt men de groote garnizoenen Tjimahi en Bandoeng, terwijl dicht bij laatstgenoemde plaats in de laatste jaren tal van magazijnen, militaire inrichtingen enz. zijn verrezen. Ook het Departement van Oorlog dat tot voor kort te Batavia zetelde, heeft zijn bureaux daarheen verplaatst.

Uit een militair oogpunt beschouwd zou het wel aanbeveling verdienen dat Bandoeng geheel en al de zetel der regeering werd. Dat dus alle regeerings-departementen en instellingen daarheen verplaatst werden. Dan zou men zekerheid hebben, dat de regeering aan het werk kon blijven zoolang onze laatste weerstand duurde. Nu echter de zetel der regeering te Batavia gevestigd is, bestaat er kans, dat bij een directen aanval des vijands tegen deze stad, de eerste daad van het hoogste staatscollege een overhaaste vlucht naar Bandoeng zal moeten zijn; wat nu niet dadelijk gunstig op den moreelen toestand zal werken.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

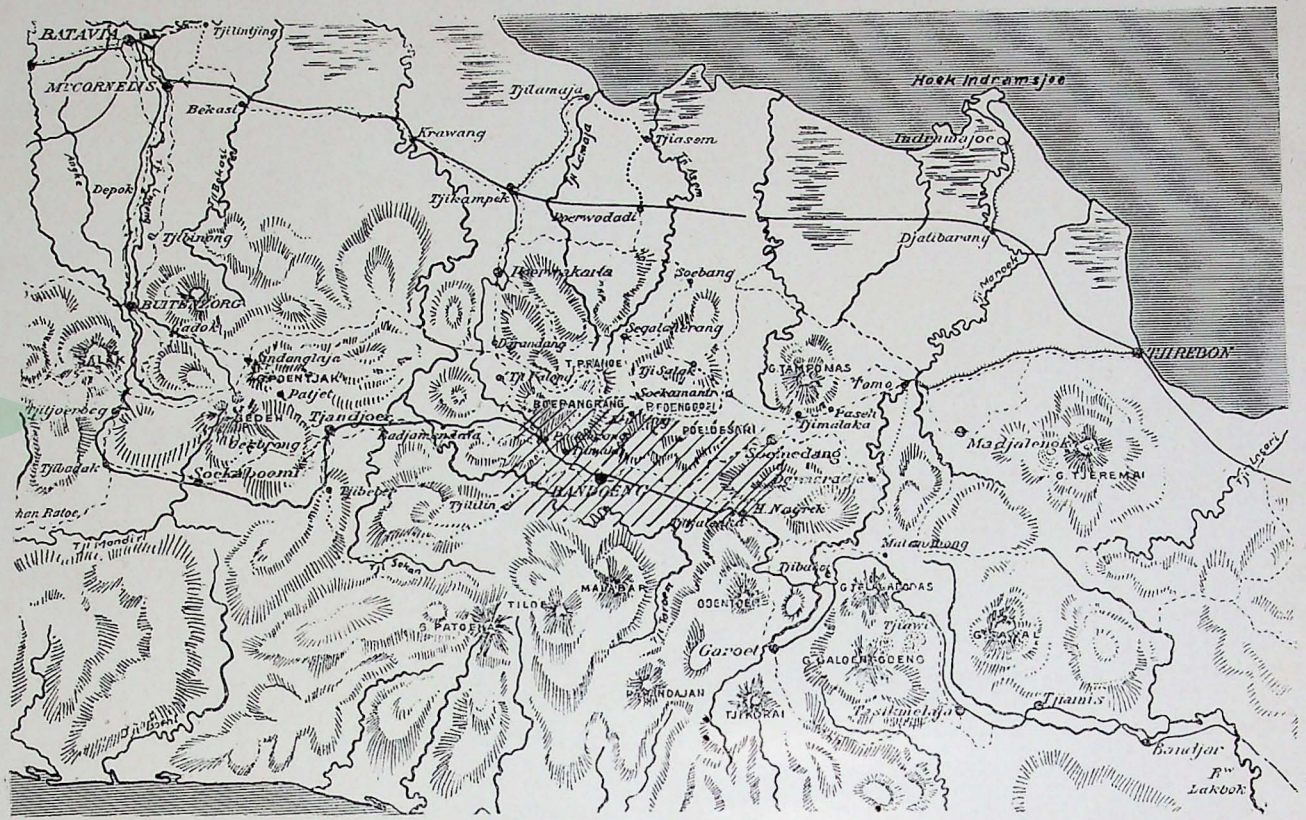
BATAVIA
Tjilintjing
MEGORNELNS
Bekasi
Tjitarum
Depok
Tjiliwung
Krawang
Tjilamaja
Tjiasem
Tjikampek
Poerwodadi
Hoek Indramsjoe
Indramajoe
Djatibarang
Soebang
Segalaherang
BUITENZORG
Tjandjang
Tjidolog
Tjiseel
G. TAMPOMAS
Tomo
Paseh
Dimalaka
CHEREBON
Tjiloerbeg
Tjidadak
Sockaboemi
Tjandjoer
Radjamandala
Soekanantoe
POELOESARI
Sumedang
Madjalengka
G. TJEREMAI
Tjitarik
Tjitaroem
Tjitanduj
Tjitaroem
Tjitanduj
Tjitaroem
Tjitanduj

Het plateau van Bandoeng zal, als zijnde de levensbron voor het Indische Leger te velde, een groote aantrekkingskracht op den vijand uitoefenen. Hij zal wellicht trachten er zich ten spoedigste van meester te maken. Dit moet hen echter belet worden en wel door gebruikmaking van de omstandigheid, dat een opmarsch naar de hoogvlakte slechts mogelijk is langs een beperkt aantal wegen, die men gewoonlijk accessen noemt.

Beschouwt men de kaart dan ziet men dat de vijand bij eene landing ter hoogte van Batavia langs een tweetal richtingen naar Bandoeng kan komen. En wel over Buitenzorg—Tjandjoer met behulp van spoorweg en grooten Postweg (van Daendels) en over Tjikampek—Poerwakarta. Ongeveer te Padalarang komen deze wegen samen. Om de verdediging te vergemakkelijken zijn daar reeds in vredestijd versterkingen en batterijen gebouwd die deze wegen afsluiten.

Het is ook mogelijk, dat de vijand aan de Wijnkoopsbaai landt. Bij zijn opmarsch naar het binnenland komt hij weer over Tjandjoer en vindt dus verderop de bovenbedoelde versterkte stelling op zijn pad.

Landt de tegenstander bij Tjerebon, dan leidt zijn weg over Tomo en Soemedang wil hij de hoogvlakte bereiken. Daarom is bij laatstgenoemde plaats ook al weer het terrein permanent versterkt.

Ten slotte zou de aanvaller kunnen landen bij Tjilatjap om via Bandjar en Tjitalengka de hoogvlakte te bereiken. Ook hier is de weg door versterkingen versperd.

Uit de kaart blijkt, dat de vijand ook nog naderingswegen door het gebergte vindt over Lembang en over Tjililin. Daarom zijn ook op die accessen versterkingen opgericht.

Zoo is dus de hoogvlakte van Bandoeng als het ware omgeven door een kring van versterkingen die haar begrenzing uitmaken. (zie gearceerd gedeelte op het kaartje).

Uit het voorgaande zou men allicht geneigd zijn op te maken dat het Indische Leger niet veel anders zal doen, dan de toegangen tot zijn basis verdedigen. Dat zou echter de verkeerde wereld zijn, immers de basis is er om het leger het vechten mogelijk te maken, maar het leger is er niet om alleen maar zijn basis te verdedigen.

Hetgeen omtrent den opmarsch des vijands naar de basis gezegd werd, moet dan ook zoo begrepen worden, dat als het leger daartoe gelegenheid heeft het den vijand tegemoet zal gaan al was het tot aan de kust. Maar mocht het teruggeslagen worden, dan vindt het als steun in den rug toch altijd nog de permanente stellingen.

Menigeen zal vragen: waarom belet het leger den tegenstander niet te landen? Voor de beantwoording dier vraag verwijzen wij naar hetgeen reeds gezegd werd omtrent de groote afstanden en de slechte verbindingen. Het is bij de uiteenloopende ligging der mogelijke landingspunten waarschijnlijk niet doenlijk met het leger op tijd ter plaatse te zijn. Het zal nu van de getalsterkte en de snelheid van handelen bij den tegenstander afhangen in hoeverre het leger hem tegemoet kan gaan. Blijft hij lang talmen aan de kust of heeft hij veel te lijden van klimaatsinvloeden en terreinmoeilijkheden dan bestaat wellicht de mogelijkheid hem op de kust zelve in te sluiten (dus zoo ongeveer als de Turken met de Engelschen deden op Gallipoli). Dan zou hem, zooals vanzelf spreekt, het oprukken naar het binnenland ten eenenmale belet zijn.

Maar *het* groote bezwaar voor dit alles is: de te geringe getalsterkte van het, voor dergelijke operatiën, beschikbare gedeelte van het leger. Ware het leger beduidend sterker, onze kans op succes zou onevenredig snel stijgen, want de bezwaren voor den vijand zijn ook talrijk. Men denke maar eens aan

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

het klimaat en aan de weinige wegen !

Tot nu toe werd alleen besproken het geval dat de vijand in West-Java landde met de bedoeling het plateau van Bandoeng te bezetten en met ons leger af te rekenen.

Het is echter ook mogelijk, dat de invaller zich tevreden zou stellen met voorloopig een zoo groot mogelijk deel van ons gebied te bezetten en de strijd met het leger te verschuiven tot voor hem gunstiger gelegenheid. De buitenbezittingen zullen hem, zoolang we geen vloot hebben, niet veel hoofdbrekens kosten en wat Java betreft zou hij op Midden- of Oost-Java kunnen landen Veel tegenstand zou hij dan niet vinden daar het leger geconcentreerd is op West-Java. Het zou hem dus niet veel moeite kosten een groot gebied te bezetten.

Wat moet het leger in dat geval doen ? Men is geneigd te zeggen : natuurlijk West-Java verlaten en aanvallend tegen den bezetter gaan optreden om hem te verdrijven. Doch of dit optreden eenige kans op succes zou hebben hangt van allerlei factoren af, zoo van de getalsterkte des vijands en van de opstelling zijner troepen. Heeft hij deze sterk versnipperd over het bezette gebied, dan wordt onze kans gunstiger, heeft hij echter zijn hoofdkrachten bijeen gehouden, dan is het waarschijnlijk dat hij in de meerderheid zal zijn. Dan is er van een aanval onzerzijds niet veel succes te verwachten.

In het hier behandelde geval zal dus de opperbevelhebber een besluit hebben te nemen dat lang niet gemakkelijk zal zijn. Ook in dit opzicht wordt alles weer hoogst ongunstig beheerscht door onze geringe getalsterkte.

De bovenstaande, zeer beknopte beschrijving van de taak van het Indische Leger ingeval van oorlog met een B.V. zal de overtuiging hebben gevestigd, dat de toestand van dat leger thans geheel en al onvoldoende is.

Doch ook, dat door versterking van het leger de zaak der verdediging, althans van Java, heel wat gunstiger zou komen te staan.

F. Wat wordt er van den Indischen soldaat ?

Mochten wij in de inleiding zeggen, dat het Indische Leger in het moederland een zekere populariteit geniet, die uitspraak geldt zeker niet voor den Indischen soldaat. Onze „koloniaal" is bij het Nederlandsche volk alles behalve gezien ; het „teekenen voor den Oost" gold steeds als de laatste wanhoopsdaad van den maatschappelijken schipbreukeling.

Voor een goed deel is de ongunstige reputatie van den fuselier zeker wel aan zijn eigen handelingen te wijten, doch het staat vast, dat hij ook voor een groot deel het slachtoffer is van de, hem zeer ongunstige, omstandigheden.

De gewoonlijk toch al niet sterk in zijn schoenen staande koloniaal mist in Indië alles wat hem er boven op had kunnen houden. Een kleineburgerstand waarin hij, in zijn vrijen tijd, wat huiselijkheid en gezelligheid zoude kunnen vinden, ontbreekt daar. De weg die tot drankmisbruik en ontucht leidt, is er daarentegen zeer breed en gemakkelijk.

Geen wonder dat de Indische soldaat meestal spoedig in het moeras zit.

En als hij, na afloop van zijn diensttijd in het moederland terugkeert, dan vindt hij daar geen verwelkoming, noch bescherming tegen zich zelve en anderen, doch hij valt dikwijls in handen van gewetenlooze hyena's, die hem zijn beetje geld afhandig maken en zelfs zijn pensioenbrief weten te ontfutselen.

Dan staat de man, die eens zijn land diende en er leven en gezondheid voor waagde, berooid en ellendig daar.

Niet met allen gaat het zoo. Een klein deel weet zich een werkkring te vinden, enkelen vinden

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

een plaatsje op Bronbeek, doch helaas in te veel gevallen wordt hij een door den drank willoos gemaakt slachtoffer van de beruchte „kostbazen" op de Veluwe.

Gelukkig kan er hier op een groote verbetering worden gewezen. Door het kranige initiatief van den onderluitenant Van Boxtel te Nijmegen, is te dier stede een arbeidsbeurs voor de oud-kolonialen opgericht, welke instelling hen helpt bij het zich verwerven van een menschwaardig bestaan. Daar zal ook, zoodra het benoodigde geld[1]) bijeengebracht is, een doorgangshuis voor de gerepatrieerden worden opgericht, waar zij tegen een kleine vergoeding wonen kunnen tot zij werk hebben gevonden.

Dit nobel werk verdient den krachtigen steun van alle Nederlanders, die iets gevoelen voor Indië en voor het Indische Leger.

---

[1]) Bijdragen kunnen worden gezonden aan den gep. majoor W. C. Schreiner, 2e Schuytstraat 350, 's Gravenhage.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

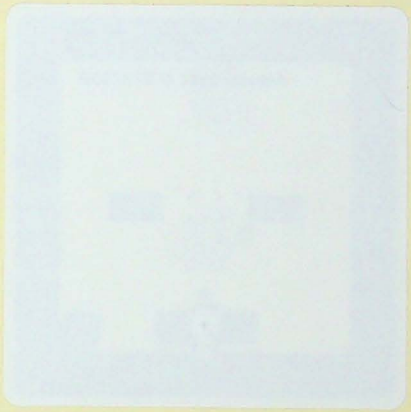

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTA